

twierdze i umocnienia

W połowie października w podziemnych korytarzach Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego wprost roi się od nietoperzy. Zlatują ich tu setki tysięcy, a niemieckie fortyfikacje należą do największych zimowisk tych ssaków w Europie.

Mateusz Warmiński

M.R.U.

Międzyrzecki Rejon Umocniony

Pozycja nie do pokonania...

Zadaniem Umocnień FFOWB (Festungfront Oder-Warthe-Bogen - Frontu Ufortyfikowanego Łuku Odry-Warty, bądź, jak się przyjęło potem mówić, Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego) miała być ochrona znajdującego się 120 kilometrów dalej Berlina. Fort znajdował się zaledwie 30 kilometrów od przedwojennej granicy z Polską i uznawany był przez niemieckich strategów za najważniejszy odcinek umocniony na Wschodzie.

Miał być uzupełnieniem wznoszonych już wcześniej umocnień Wału Pomorskiego i Pozycji Środkowej Odry, ale ograniczenia finansowe uniemożliwiły podjęcie nawet prac studyjnych w latach 20.

Studia nad utworzeniem fortyfikacji Bramy Lubuskiej podjęto niedługo po zagadkowej sprawie polsko-francuskiej wojny prewencyjnej, którą jakoby na początku lat 30. straszono Berlin i w Paryżu, i w Warszawie. Wojny, oczywiście, nie było, były natomiast plotki, domysły i prasowe fakty. Francuzi mieli swoje

wielkie manewry, a Polacy zakupili w Czechach kilka moździerzy 220 mm, których jednym zadaniem miało być ewentualne kruszenie niemieckich bunkrów, ale w ... Prusach Wschodnich!

W oczekiwaniu na wybuch wojny

Prace ruszyły wraz z dojściem do władzy Hitlera, lecz początkowo budowniczowie skupili się na pomnażaniu przeszkód wodnych południowego odcinka planowanych umocnień. Wzniesiono też 12 bunkrów dla broni maszynowej (kategorii „C”) przy najważniejszych drogach.

Dopiero w 1935 roku przystąpiono do budowy ciężkich schronów bojowych. W tym samym roku budowę wizytował Hitler, który na miejscu ostatecznie zaakceptował projekt budowy 111 schronów (w tym 15 najwyższej kategorii „A”) na środkowym odcinku rejonu umocnionego – Wysoka. Wówczas też zaplanowane zostało zakończenie prac... na koniec 1951 roku!

Ponad połowa umocnień miała tworzyć połączone podziemnymi korytarzami

Werkgruppen – grupy warowne. Również pod ziemią kryć się miały koszary, lazarety, kuchnie i wojskowe magazyny, pomiędzy którymi kursowała podziemna kolejka. Łączna długość podziemnych korytarzy osiągnąć miała 35 kilometrów!

W czasie kolejnej wizytacji Hitlera, w 1938 roku doszło do straszliwej awantury, która przesądziła o dalszych pracach. Przygotowujący się na możliwy atak z polskiej strony, führer ze zdziwieniem odkrył, że wznoszone obiekty są w zupełności pozbawione uzbrojenia artyleryjskiego. Prace przerwano, kończąc wznoszenie 83 z planowanych schronów, tworzących w sumie 13 grup warownych, które w przededniu wybuchu wojny „doposażono” tu i ówdzie pancernymi kopułami.

W 1943 roku niewykorzystywane pomieszczenia podziemne adaptowano dla potrzeb fabryki silników lotniczych,

w której zatrudniano robotników przymusowych z całej okupowanej Europy. W 1944 roku, wobec groźby zbliżającego się Frontu Wschodniego, przerwano ponad pół dekady wcześniej prace inżynierne zaczęto kontynuować z poprzednią energią, wznosząc dziesiątki typowych, odkrytych z góry umocnień typu Ringstad 58.

Obsadzony kiepskiej jakości i po części już mocno zdemoralizowanymi wojskami i Volkssturmem Festungfront Oder-Warthe-Bogen nie spełnił żadnych z zakładanych w nim nadziei i w ciągu zaledwie dwóch dni pomiędzy 29 a 31 stycznia 1945 roku został z marszu przekroczony przez czołowe szpice Armii Czerwonej.

Posuwające się tuż za frontem specjalne oddziały „trofiejszczyków” (poszukiwaczy zdobyczy) natrafiły w podziemiach na zbiory dzieł sztuki zrabowane z muze-

ów Warszawy, Poznania, Gdańska i Krakowa, a które potem wywieziono na Wschód. Część z nich wróciła do Polski dopiero w 1956 roku.

Turystyczna atrakcja

Mimo poważnych zniszczeń, głównie powojennych, umocnienia Frontu Ufortyfikowanego Łuku Odry-Warty są jednymi z najczęściej odwiedzanych przez turystów rejonów warownych w tej części Europy. Największym zainteresowaniem cieszy się prawie w całości ukończony odcinek w rejonie Kaławy. Wybierając się tam należy pamiętać, że podziemne zwiedzanie trwać może od 2,5 do nawet 6 godzin, zaś panująca w podziemiach temperatura rzadko przekracza 11 stopni Celsjusza i wymaga odpowiedniego ubioru.

foto: T. Olendzki, R. Brzozowski

Warto zobaczyć :

- Obiekty naziemne i podziemne Grupy Warownej Scharnhorst we wsi Pniewo koło Międzyrzecza wraz z „zębami smoka” – systemem betonowych przeszkód przeciwpancernych, na których miały zawisnąć radzieckie czołgi.

- Dostępne są dwie trasy: „długa” licząca ok. 3 km i „krótka” – 1,5 km.

Uwaga! Pniewo nie jest zaznaczone na większości map samochodowych. Jadąc drogą krajową nr 3 ze Świebodzina do Międzyrzecza w Kaławie należy skręcić na drogę wiodącą do wsi Wysoka. Po 2,5 km jazdy dojedziemy do Pniewa.

- Znajdujące się w pobliżu Boryszyna podziemia tzw. Pętli Boryszyńskiej – labirynt podziemnych pomieszczeń niedokończonych baterii przeciwpancernej nr 5.

Mateusz Warmiński

Zamek w Międzyrzeczu

W północnej części geograficznego rejonu zwanego Bruzdą Zbąszyńską, w wioskach Obrzy będącej jednym z lewych dopływów Warty i Paklicy, około 25 km na północ od Świebodzina wzniesiony został gotycki zamek. Zbudowano go na planie nieregularnym, z czworoboczną wieżą z polecenia Kazimierza Wielkiego. Stał on w miejscu wzmiankowanego już na przełomie X/XI wieku słowiańskiego grodu.

Nie był okazałą i mocną fortecą, więc nie oparł się nawet zbójnickim bandom Jana Żagańskiego, które w wieku XV nie tylko zrujnowały go do cna, ale i poważnie zniszczyły. Otoczony bastionami i odbudowany z polecenia Kazimierza Jagiellończyka też długo nie wytrzymał oblężenia w 1520 roku oddziałów saskich, ciągnących na pomoc Wielkie-

mu Mistrzowi Krzyżackiemu Albrechtowi Hohenzollernowi.

Zamek był siedzibą starostów min. Jana Zamoyskiego i Stanisława Żółkiewskiego, którzy dokładali wszelkich starań, by pograniczna twierdza rzeczywiście mogła odstraszać wrogów. Nie długo jednak. Kres jej świetności przyniosły wojny szwedzkie, i pomimo podjętej przez starostę międzyrzeckiego Piotra Opalińskiego próby odbudowy zamku, nie podniósł się on już z upadku. W następnych latach zamek częściowo rozebrano.

Do dzisiaj zachowały się fragmenty XIV-wiecznych murów, piwnice, mury obwodowe i fosa. Obecnie twierdza wraz z dawną karczmą stanowi siedzibę miejscowego muzeum.

na szerokim świecie

Tradycja uprawy winorośli i produkcji wina oraz Lubuskie Lato Filmowe to charakterystyczne dla tego regionu symbole, ale jak się okazuje jest ich znacznie więcej – warto je samemu odkryć, wybierając się w te okolice.

Zielona kraina zabawy i wina

Lubuska Organizacja Turystyczna LOTur, to stowarzyszenie działające na rzecz rozwoju produktu turystycznego oraz promocji walorów turystycznych regionu w kraju i za granicą. Organizuje i pośredniczy we współpracy jednostek związanych z turystyką, udziela informacji związanych z turystyką, kulturą, sportem, bazą noclegową, gastronomiczną, transportem. Prowadzi działalność wydawniczą. Ścisłe współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej w zakresie turystyki, pozyskuje środki pomocowe. Koordynuje i pomaga w działaniach promocyjnych związanych z turystyką i organizowanych przez turystyczne podmioty gospodarcze, stowarzyszenia turystyczne, jednostki rządowe samorządowe oraz organizacje społeczne.

Lubuska Organizacja Turystyczna LOTur
ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra
Tel: +48 607 065 755
turystyka@lotur.eu
www.lotur.eu

Zielona kraina zabawy i wina

Promowanie winiarstwa i tradycji winiarskiej oraz imprez propagujących kulturę picia wina oraz szerzenie wiedzy fachowej w atrakcyjny sposób, to ostatnimi laty najaktywniejsze działania promujące Zieloną Górę.

EUROPEJSKIE OGRODY SZTUKI to imprezy, w których bierze udział 250 artystów z kraju i zagranicy, 40.000 uczestników i widzów w czasie 50 dni działań artystycznych Oprócz tego mamy również III Letni Festiwal „Kino Niezależne FIL-

MOWA GÓRA”, tworzony przy współpracy przyjaciół z kraju i zagranicy, V Festiwal Jazzowy „RÓŻE JAZZ FESTIWAL”, czy też spotkania sztuk różnych „OKNA WYOBRAŹNI”. Składają się na nie koncerty, projekcje, warsztaty, spotkania, performance, happeningi. Wszystko odbywa się w dniach 15.06 – 09.09 2007 na ulicach Zielonej Góry. Wystarczy przyjść, przyjechać lub przylecieć, aby wziąć udział w wymienionej zabawie.

Fundacja Kombinat Kultury
ul. Harcerska 11/7, 65-001 Zielona Góra
www.kombinatkultury.pl
www.filmowa-gora.pl

Na kłopoty – bociany

W wiosce Kłopot (gmina Cybinka) otwarte w 2003 roku pierwsze w Polsce Muzeum Bociana Białego. To tutaj znajduje się jedna z najciekawszych w naszym kraju kolonia bociana białego, na którą składają się 37 bocianie gniazda (na 40 domów mieszkalnych). Kłopot, liczący 146 mieszkańców, otrzymał certyfikat "Bocianie Wioski". W Muzeum zgromadzono obrazy, pocztówki, talerze, butelki z motywem bociana oraz eksponaty prezentujące życie bociana oraz jego ochronę.

Tylko w Kłopotcie można zobaczyć to wszystko, a nawet kupić niepowtarzalną poduszkę z bocianem, zjeść bocianie flaczki, domowy chleb ze smalcem i przepyszne ciasta, przejechać się bryczką na Eisenhutenstadt. Tylko tam można zobaczyć dwa bocianie gniazda na jednym dachu i zaliczyć bocianią lekcję w muzeum.

Pierwsze w Polsce Muzeum Bociana Białego
Tel. + 48 68 391 29 35
Urząd Miejski w Cybince
ul. Szkolna 5, 69-108 Cybinka
tel. + 48 68 391 13 08,
fax + 48 68 391 13 63
e-mail: burmistrz.cybinka.fsl@gminypolskie.pl
www.cybinka.pl

Dąb Chrobry w Borach Dolnośląskich

Na terenie powiatu rozpościerają się Bory Dolnośląskie, skąd wypływają i wpadają do rzeki Bóbr jej lewostronne dopływy: Kwisa i Czerna. Atrakcją powiatu żagańskiego jest znaczna powierzchnia lasów obfitujących w runo leśne, liczne rejonu łowieckie, rzeki oraz zbiorniki wodne. Spotkać tu można wiele gatunków chronionych zwierząt jak: żurawie, cietrzewie, gluszcze. Interującym przedstawicielem flory jest m.in. wawrzynek wilczyko, strusi, paprotnik kółczasty, konwalia majowa, kosmatka oraz fenomen przyrodniczy, jakim jest dąb szypułkowy "Chrobry", który liczy sobie około 730 lat, ma 992 cm w obwodzie, a wysokość wynosi 22 m.

Powiat Żagański
68-100 Żagań, ul. Dworcowa 39
tel. +48 68 477 79 01, fax. +48 68 477 79 20
e-mail: powiatzaganski@wp.pl
www.powiatzaganski.pl

Urząd Miejski, ul. Rynek 1-5
tel. (0 68) 363 43 00, 363 43 55, 363 43 05
fax: (0 68) 374 38 83
e-mail: miasto@um.zary.plwww.zary.pl

Park drogowskazów i słupów milowych cywilizacji

Jest to tworzone od 1994 roku niezwykle muzeum, które już na trwałe wpięto się w krajobraz kulturowy Witnicy.

Znajduje się pod gołym niebem i stanowi integralną część terenu miasta. Zajmuje obszar 7 ha, na którym zgromadzonych jest jak dotąd 55 obiektów.

Poszukując wyznaczników kulturowych Witnicy, wykorzystano fakt, że miejscowość leży na historycznym trakcie łączącym Berlin z Królewcem. Stało się to podstawą idei Parku Drogowskazów, w którym wydzielono cztery przestrzenie:

- kultury drogi, gdzie znajdują się m.in. obiekty pobocza szos (w tym słupy milowe, znaki granic, drogowskazy itp.),
- refleksji, w granicach, której zgromadzone zostały obiekty obrazujące skutki docierania wojen i zbrodniczych ideologii (np. instalacja "Exodus"),

ka maszyna parowa, latarnie gazowe, parostatek, kolej itp.),

- fantazji – bo przecież droga kojarzy się także z marzeniami o dalekich podróżach.

Urząd Miasta i Gminy
66-460 Witnica, ul.KRN 6
tel.+ 48 95 721 64 40
fax: +48 95 751 52 18
e-mail: umgwitnica@post.pl
www.witnica.pl

Park dinozaurów

Największą atrakcją Parku jest ścieżka edukacyjna z modelami dinozaurów naturalnej wielkości. 700 m ścieżki zostało podzielone na okresy od dewonu (410 mln lat temu) do kredy (65 mln lat temu). Tu znajdziemy dokładne informacje na temat klimatu, roślinności i zwierząt żyjących dawno temu na ziemi. Podczas spaceru, w leśnym zaciszu, można spotkać dinozaury różnej wielkości od małych, metrowych do 27- metrowego diplodoka.

Park Dinozaurów
Leśna ścieżka edukacyjna
ul. Kolejowa 1a, Nowiny Wielkie, 66-460 Witnica
tel. +48 95 7814108
tel. kom. +48 692 484 992
www.park-dinozaurow.pl
e-mail:biuro@park-dinozaurow.pl

Lotur
Lubuska Organizacja
Turystyczna LOTur
Zapraszamy
na stoisko - Turystyka
Wspólna Sprawa

